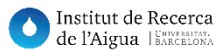

Els espais fluvials urbans com a element clau de l'ordenació del territori. Reflexions sobre Terrassa i l'estat de les seves rieres

Dr. Albert Santasusagna Riu

Professor lector
Departament de Geografia de la Universitat de Barcelona

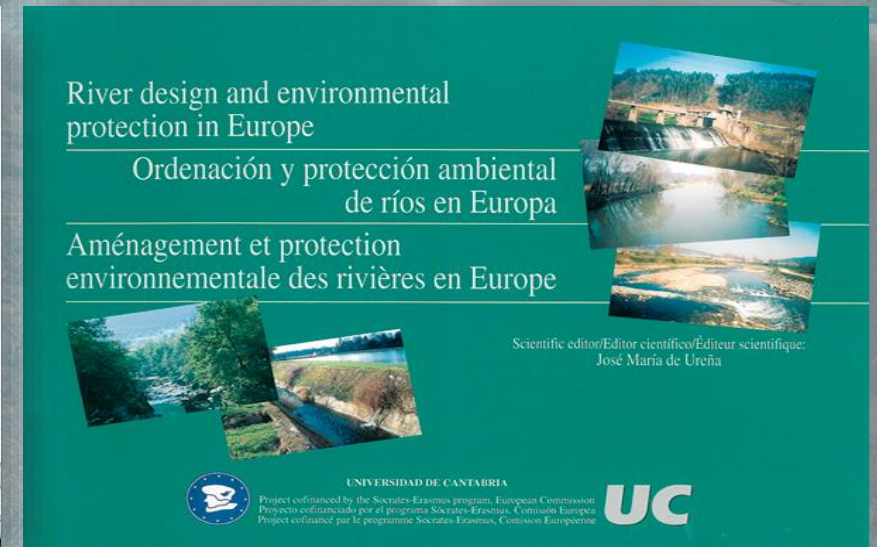
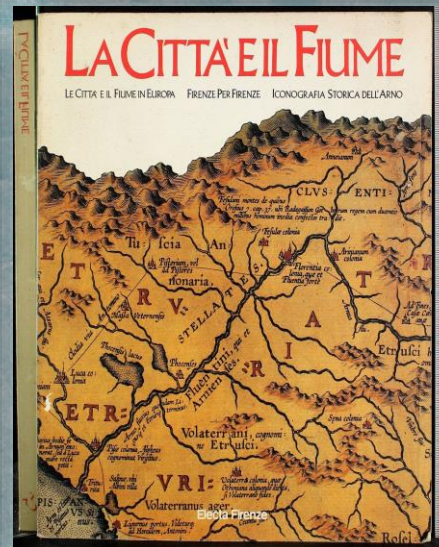
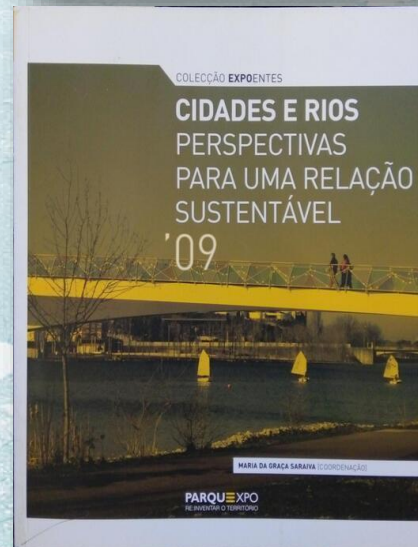
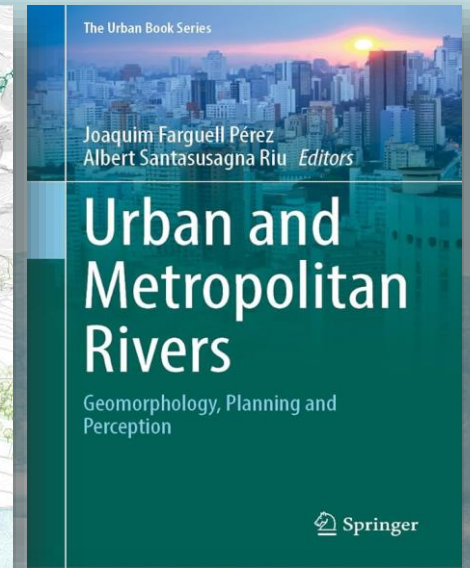
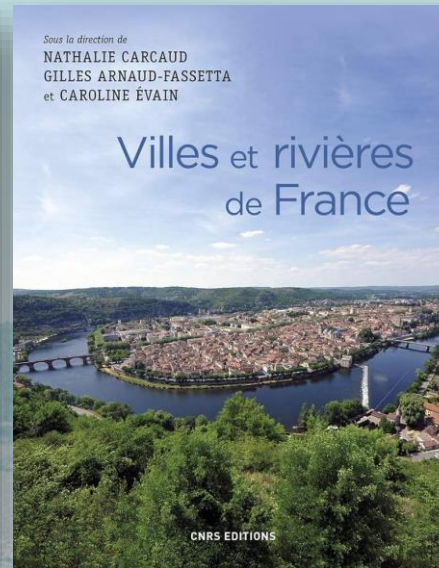
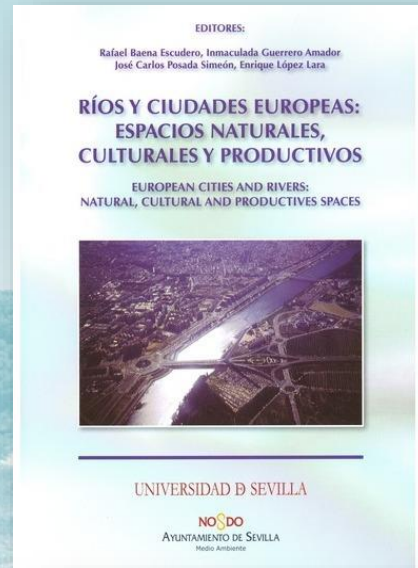

Jornada "El futur de les rieres"
Dissabte, 21 de setembre de 2024

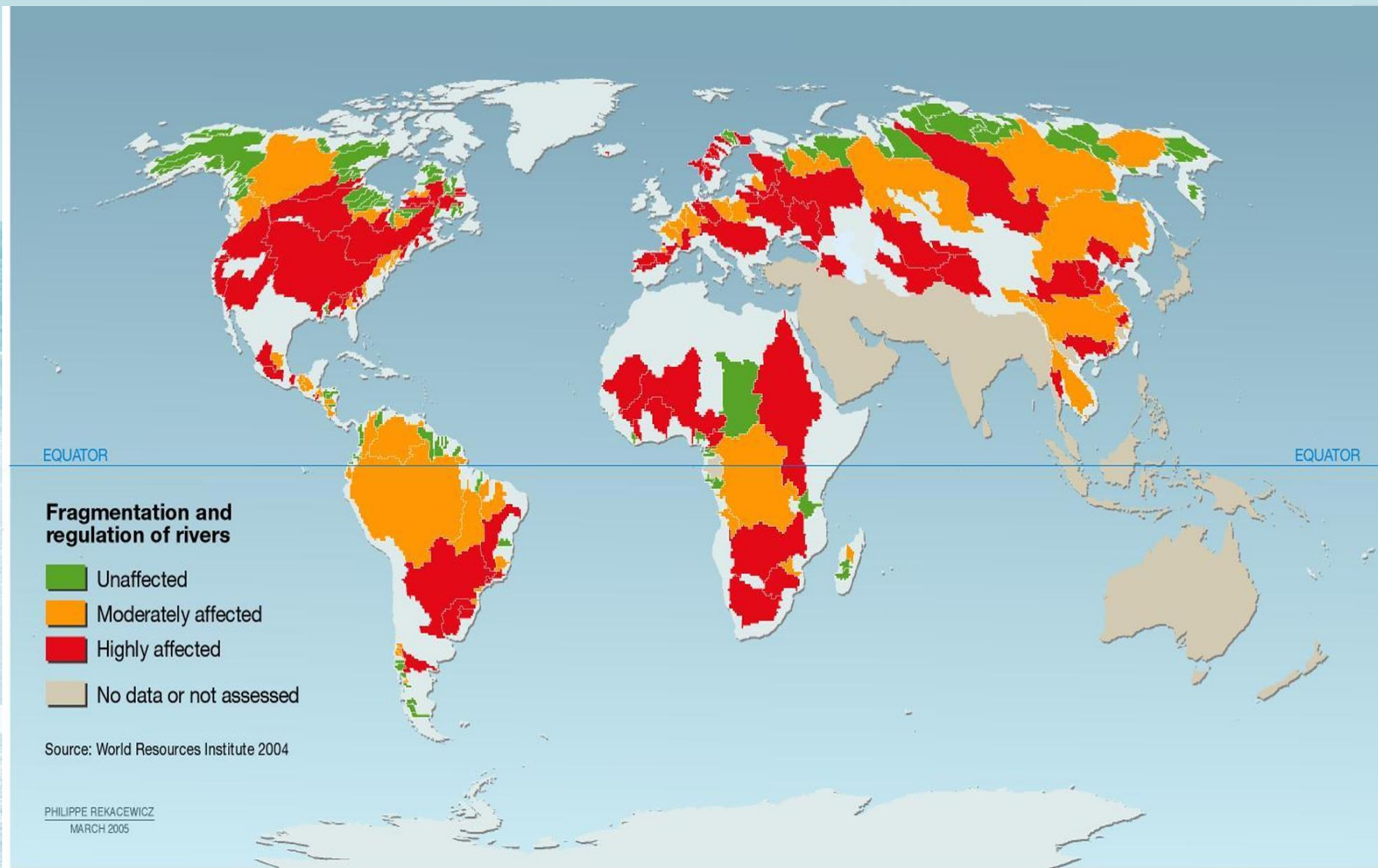
Un tema d'interès social, mediàtic i acadèmic creixent

La relació entre rius i ciutats interessa cada cop més

Un món de ciutats i, per tant, de "rius urbans"

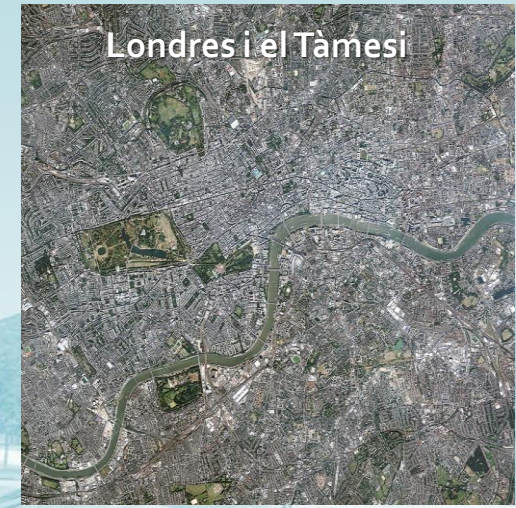
La major part de conques hidrogràfiques del món presenten rius regulats, fragmentats i profundament alterats

Font: World Resources Institute (2004)

Què és un riu urbà?

Un riu urbà és paisatge i, per tant, forma part de la nostra cultura. No obstant, l'empremta antròpica també ha comportat transformacions dels espais fluvials, en molts casos irreversibles.

La lògica espacial i les formes urbanes de l'aigua. Font: Ortofotografies a diverses escales (IGN/ICGC)

Un riu urbà implica riscos i desavantatges històrics com els desbordaments

Desbordament del riu Segura a Oriola (Orihuela)

Però, avui, són també espais aprofitats de diverses formes per la ciutadania.

El Sena al seu pas per París (*Paris Plages*)

Alguns espais fluvials amb cabals molt limitats o torrencials han acabat localitzant-se i representant zones perifèriques i/o poc planificades (el "taló d'Aquil·les" dels rius urbans)

El riu costaner Guadalmedina a Màlaga

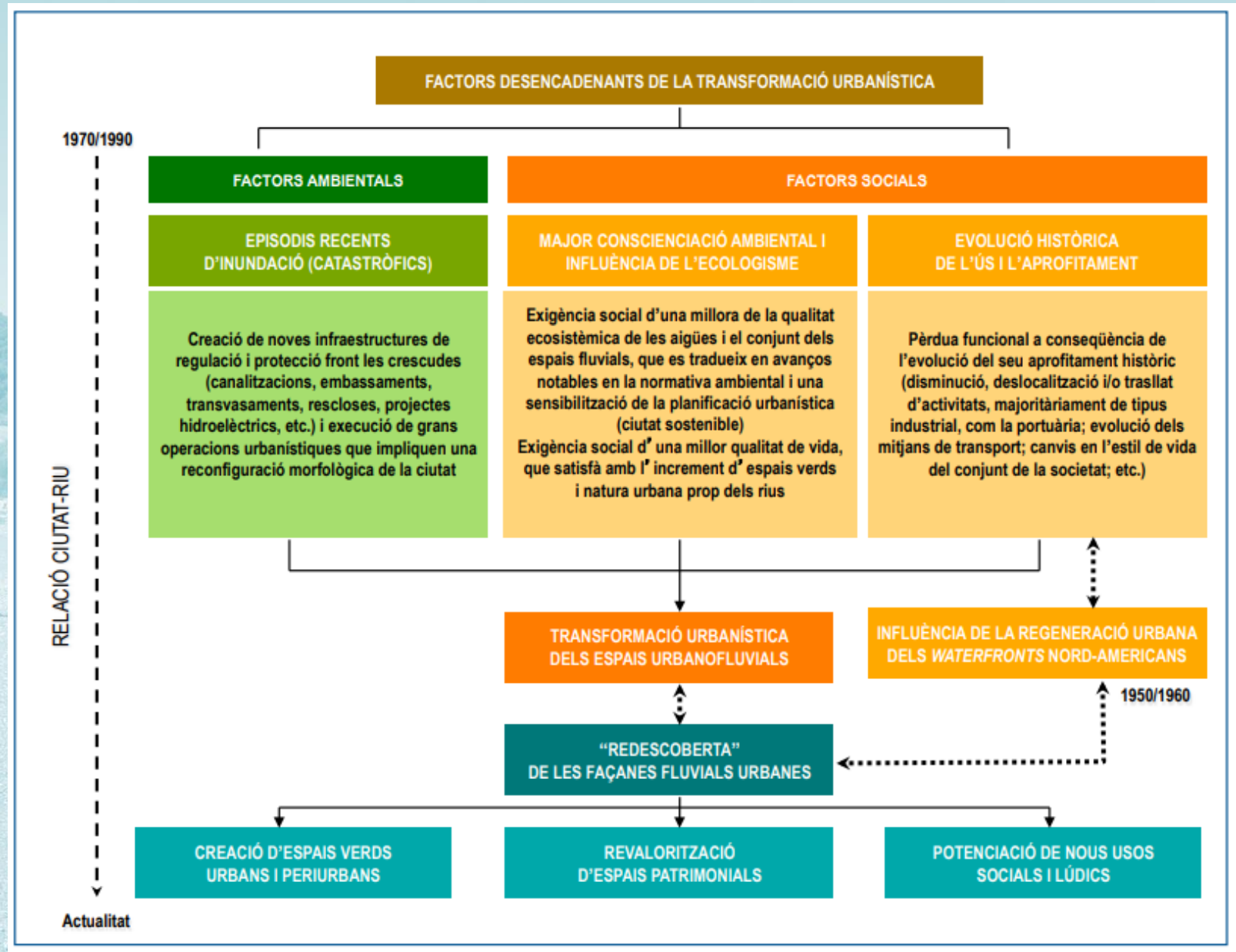
Els rius urbans són un reflex de la nostra societat antropocènica: transformem la naturalesa perquè estigui al nostre servei i respongui a les nostres utilitats. Avui, les nostres ciutats demanen nous espais verds (“naturalesa urbana”)

La Promenade du Paillon a Niça

Una transformació urbanística recent

Pèrdua d'usos, episodis catastròfics i conscienciació ambiental

Font: Santasusagna Riu (2017).

La necessitat d'una mirada interdisciplinària

A l'hora d'intervenir en els rius urbans necessitem professionals experts i expertes en diversos àmbits

La necessitat d'una gestió sostenible dels rius urbans

El "pentàleg"
dels rius urbans d'avui

Aconseguir una bona qualitat de l'aigua

Gestionar de forma acurada el risc d'inundació

Promoure els aspectes vinculats a la biodiversitat

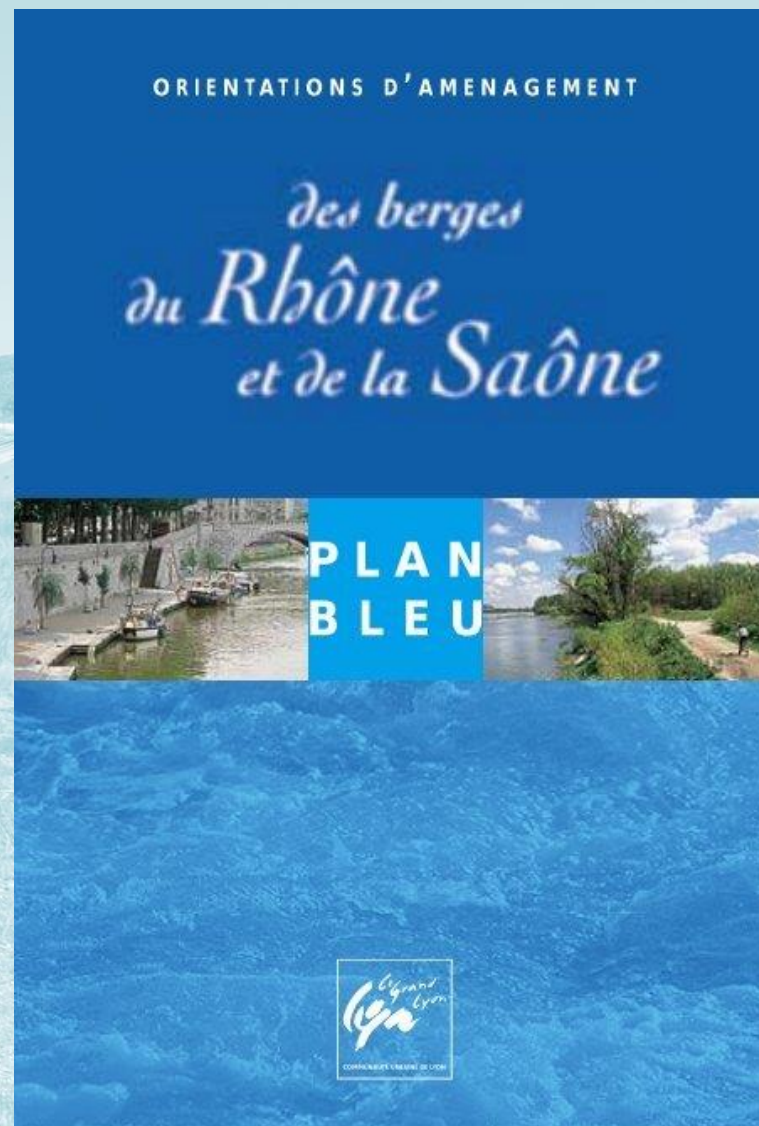
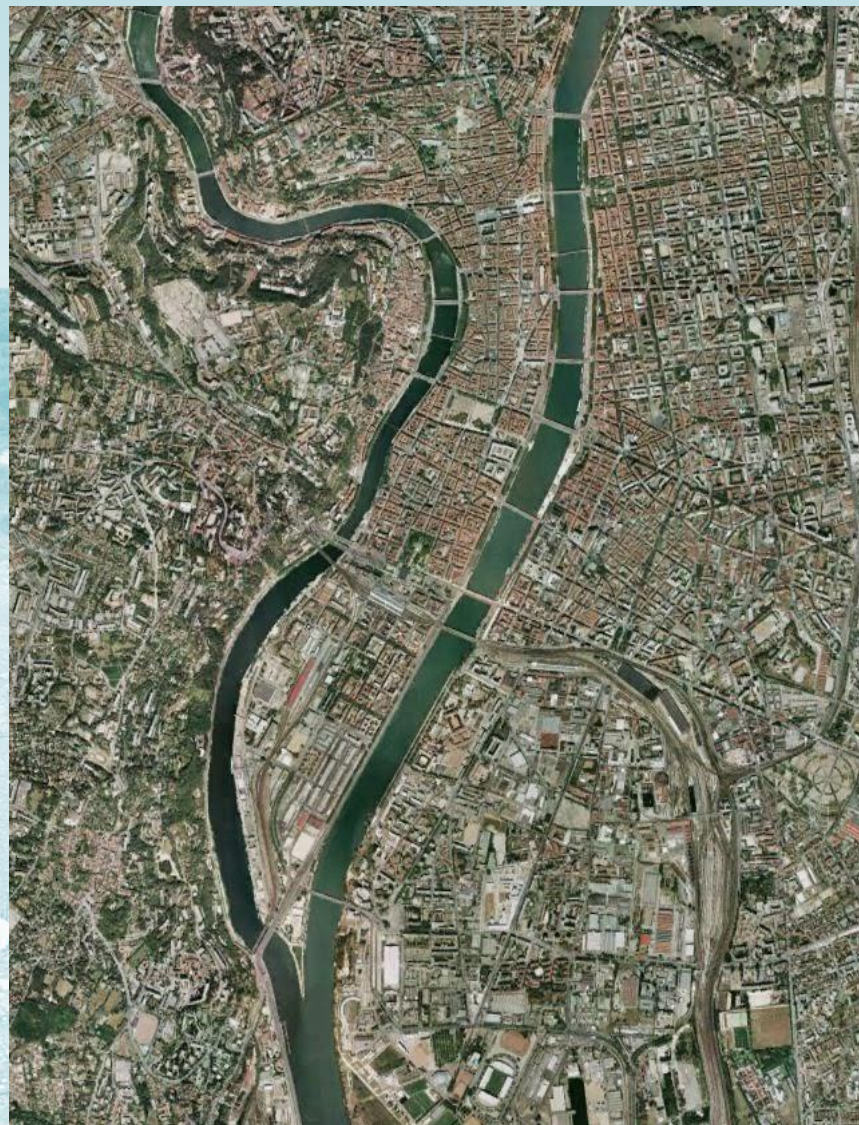
Integrar l'àmbit fluvial a la ciutat com a espai públic de referència

Fomentar la seva cogestió amb usuaris i ciutadania

Un cas d'èxit a escala europea: Lió i el *Plan Bleu* per al riu Roine

Les autoritats de Lió (França) decideixen aprovar i executar un pla estratègic a la dècada dels noranta que canvia per complet la fisonomia de la ciutat

Any 2000

**Els berges du Rhône, avui
(terrace de la Guillotière)**

Riu-jardí versus Riu-hàbitat

Hem arribat a *globalitzar* els paisatges fluvials urbans?

El riu Mèder a Vic (Font: Certis)

El riu Segre a Lleida (Font: Turisme de Lleida)

El Parc Fluvial del Besòs (Font: El Periódico)

El Parc Riu Llobregat (Font: Europa Press)

El Tet a Perpinyà (Font: Diego Picallo)

El Vistula a Cracòvia (Font: InYourPocket)

Restauració versus Regeneració

La *renaturalització*
com a (possible)
solució

Restauració ambiental (plena)

Objectiu: El valor ecosistèmic dels espais fluvials

Demolició de preses i rescloses
(*continuitat longitudinal*)

Eliminació dels passos o guals
(*continuitat transversal*)

Revegetació de les riberes, recuperar antigues formes fluvials (braços), recuperar espais de llibertat del riu (plana d'inundació), *descanalitzacions*... fins i tot es parla de *desurbanització*.

Regeneració urbana a espais fluvials

Objectiu: El valor social dels espais fluvials

Creació de parcs fluvials (espais verds)

Condicionament de la llera (creació de passos i camins)

Creació de nous espais urbans (barris, infraestructures de comunicació viàries i ferroviàries, zones esportives, etc.)

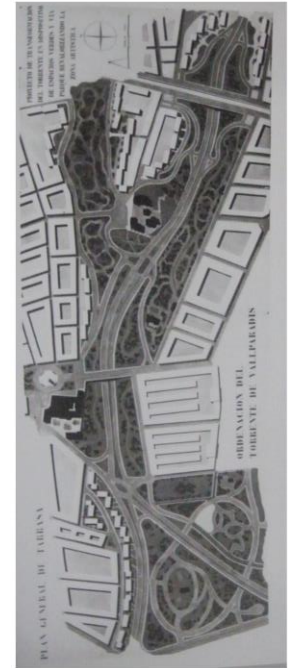
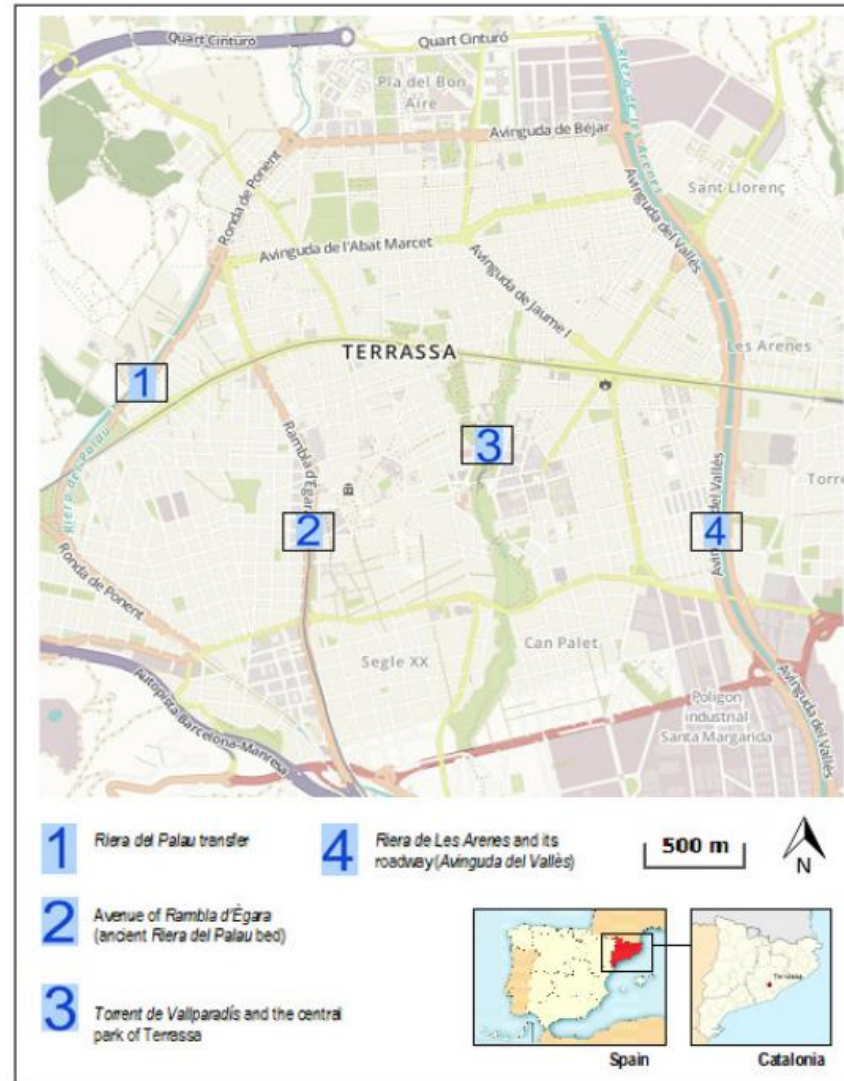
Altres elements de valor social (participació d'arquitectes de renom, educació ambiental, etc.)

RENATURALITZACIÓ:

RESTAURACIÓ AMBIENTAL REALISTA + REACONDICIONAMENT PAISATGÍSTIC

Terrassa: un laboratori urbanofluvial de primer ordre

Terrassa és un "exemple de llibre" de com hem transformat i alterat els espais fluvials, però també un espai amb enormes potencialitats de futur

*Terrassa presenta àmbits fluvials diversos,
amb diferents estadis d'aprofitament i de centralitat urbana*

Estat de la riera de les Arenes

Gran constitució física: amplada (aprox. 50 m) i extensió (6-7 km)

Espai de llibertat limitat per l'endegament dels seixanta

Fragmentació de la continuïtat de la vegetació de ribera

L'absència d'aigua en limita el valor, els usos potencials i l'aprofitament paisatgístic

Diversos graus d'artificialització i d'usos

Espai públic limitat per xarxa d'infraestructures

Freqüentació humana però amb feble sociabilitat

Processos geomorfològics latents

Infraestructures de protecció i de drenatge que necessiten actualitzar-se

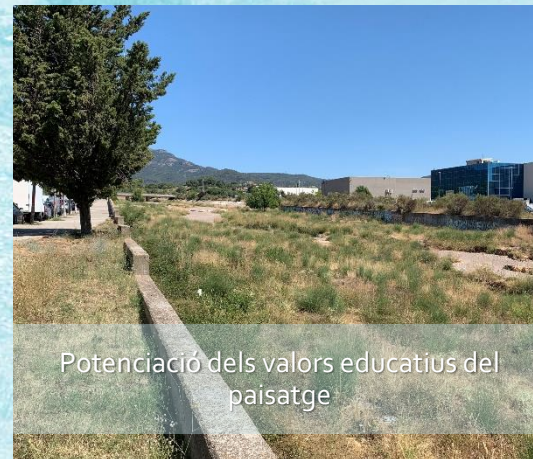
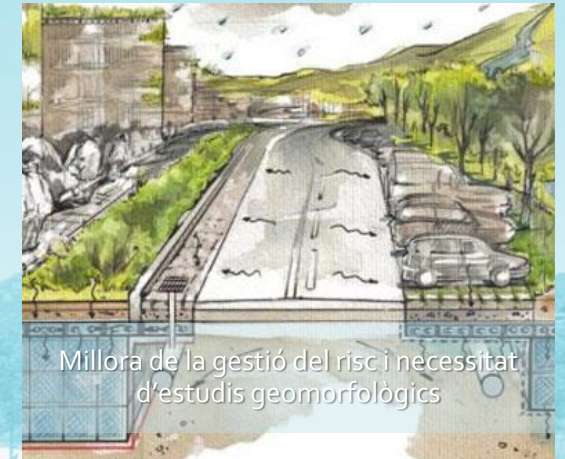

Condicció perifèrica

Oportunitats per a la riera de les Arenes

Perspectiva hidrosistèmica i geomorfològica

Perspectiva com a espai urbà connector i sociabilitzador

Estat de la riera del Palau

Espai molt menor a la riera de les Arenes quant a amplitud de la llera canalitzada, però amb una extensió similar

Necessitat de gestió diferenciada al tractar-se d'un canal (de transvasament)

Capacitat de connectar més fàcilment amb l'espai periurbà

Infraestructures hídriques en estat més crític que les presents a la riera de les Arenes

Oportunitats per a la riera del Palau

Perspectiva hidrosistèmica i geomorfològica

Perspectiva com a espai urbà connector i sociabilitzador

Integració en un sistema d'infraestructura verda capaç de "trencar barreres"

Renovació de la connectivitat transversal (ponts i passarel·les)

Repensar usos i vialitat longitudinal

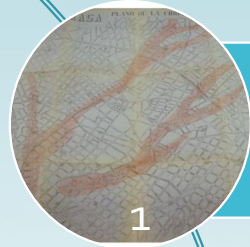

Creació de nous sistemes d'aprofitament de l'aigua (circularitat i resiliència)

Oportunitats de desenvolupament urbà

El futur de les rieres
implica assajar i posar
en pràctica un
model propi
de gestió

1

Una oportunitat per a **dignificar** uns espais que han estat ordenats de forma reactiva i amb uns coneixements tècnics limitats

2

Una oportunitat per a crear noves **centralitats urbanes**, en les que la relació entre espai públic i ciutadania sigui molt més intensa

3

Una oportunitat per a dur a terme **intervencions diverses**, no necessàriament úniques ni uniformes, i amb participació interdisciplinària

4

En definitiva, una oportunitat per a assajar solucions a un tipus molt concret d'espai fluvial (rieres i canalitzacions) que pugui servir per a altres **casos d'estudi**

LA River (Los Angeles River)

**LA RIVER
MASTER PLAN**

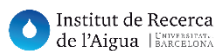
LA River Masterplan (Los Angeles River)

MOLTES GRÀCIES!

Els espais fluvials urbans com a element clau de l'ordenació del territori.
Reflexions sobre Terrassa i l'estat de les seves rieres

Dr. Albert Santasusagna Riu

Professor lector
Departament de Geografia de la Universitat de Barcelona

Jornada "El futur de les rieres"
Dissabte, 21 de setembre de 2024

